

طراحی مراکز یادگیری

می‌توانید در زمینه فعالیت‌هایی صحبت کنید که در این مرکز مد نظر شما هستند.

« برای آینده برنامه‌ریزی کنید، اما در طراحی خود از فناوری‌هایی یاد نکنید که هنوز در دسترس شما قرار ندارند و در عمل قابل استفاده نیستند.

« به خاطر داشته باشید که فناوری‌های قدیمی‌تر به ندرت جایگزین مناسبی برای فناوری‌های جدید هستند. کتاب، رادیو، پویانمایی (انیمیشن)، تلویزیون و اینترنت همگی به گونه‌ای اطلاعات را به افراد ارائه می‌کنند و استفاده از آن‌ها در آینده نیز تداوم خواهد داشت.

« بیاموزید که طراحی طراح و یادداشت‌های او را در زمینه نکات اصولی در طراحی مراکز یادگیری دقیقاً مطالعه و موقعیت‌های طراحی شده و داده‌ها را موشکافانه بررسی کنید. از طراحی انجام‌شده به شیوه روزآمد به عنوان یک طرح شناور استفاده کنید.

در انتها باید گفت تمام توجه به طراحی مرکز و برنامه و فعالیت‌های آن، از جمله شناسایی توانایی‌ها و حیطه‌های تخصصی کارکنان، توسعه امکانات و طراحی خدمات و برنامه‌ها، باید به نیازهای کاربران معطوف باشد. در غیر این صورت، مرکز یادگیری بلااستفاده خواهد بود. زمانی که مرکز یادگیری تنها برای کاربرد در زمینه آموزش رسمی نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد، در نظر گرفتن اهداف آموزشی، نیازهای کاربران و تخصیص بودجه به گونه‌ای صحیح نیز باید مد نظر قرار گیرد (زنگنه، ۱۳۹۳).

مراکز یادگیری می‌توانند حضوری یا الکترونیکی باشند. عناصر اصلی در طراحی هر مرکز یادگیری الکترونیکی را می‌توان چنین بیان کرد (آندرسون و الومی، ترجمه زمانی، ۱۳۸۵):

اهمیت محیط یادگیری را نمی‌توان دست کم گرفت. ذهن انسان در محیط‌های ایمن و بهداشتی، خلاق، چالش برانگیز و سازگار بیشتر می‌آموزد. در طراحی مراکز یادگیری نباید فراموش شود که محیط طراحی شده، محیطی برای رشد مغزی و ارتقای یادگیری یادگیرندگان است و هرگونه قصور می‌تواند آثار زبان‌بار و جبران‌ناپذیری را پدید آورد. طراحی اصولی و فلسفی فضاهای یادگیری در کیفیت بخشی به فضا مؤثر است و چارچوبی شخصیتی به افراد می‌دهد؛ زیرا پیشرفت و شناخت از خود، هم‌ارز و مکمل درک فضا است.

به یقین، به دست آوردن یک نسخه نهایی برای طراحی فضاهای یادگیری کار چندان ساده‌ای نیست و بیشتر ما را بر آن می‌دارد که از خود بی‌سیم: چگونه می‌توان محیطی بر اساس نیازها و ویژگی‌های مؤثر رشد یادگیری افراد شکل داد تا شرایط یادگیری را تسهیل کرد؟ در ادامه، برخی از ملاحظات طراحی به قصد ایجاد مرکز یادگیری یا شکل‌دهی مجدد آن را می‌آوریم:

« از یک کمیته تدارکاتی به همراه مجموعه‌ای از «سرمایه‌داران» برای پاسخ‌دهی به این سؤال استفاده کنید. ابتدا از سایر مراکز بازدید به عمل آورید و سپس از خود بپرسید: «استفاده از چه موادی صحیح بوده» و در مرکز رعایت شده، و «استفاده از چه موادی اشتباه بوده است».

« اگر برایتان مقدور است، از همان آغاز طراحی مرکز یادگیری، از یک مهندس طراح دعوت به عمل آورید. در این صورت، به جای برخورداری از حمایت شخصی در زمینه طراحی ترکیبی یا شناور، یک مهندس طراح با شماسست. او در زمینه‌های گوناگون طراحی مرکز و شیوه طراحی آن در هر مکانی از شما سوالاتی خواهد پرسید و شما

۱. طراحی و تولید دوره افزار: حتی در مرحله شروع اندیشه در مورد طراحی و تولید برنامه مراکز یادگیری الکترونیکی، به نظر عاقلانه است، همه آن‌هایی را که احتمالاً در هر مرحله درگیر بوده‌اند، در نظر بگیریم. رهبران و هدایتگران برنامه می‌توانند برای افزایش چنین مشارکتی، طرح اولیه‌ای تهیه کنند که در آن اهداف برنامه و نیاز یادگیرندگان تعیین شده و رویکرد مورد نظر برای مرکز یادگیری الکترونیکی پیشنهاد شده باشد. این راهبرد فرصتی را برای واحدهای خدماتی فراهم می‌کند تا به بیان موضوع‌هایی بپردازند که آن‌ها را تحت تأثیر قرار خواهند داد و برای استادان این امکان را فراهم می‌کند که محتوا و روش آموزشی پیشنهادی خود را مطرح کنند.

۲. نظام مدیریت یادگیری: تصمیم‌گیری کلیدی دیگری که در مرحله طراحی و تولید باید انجام شود، انتخاب نظام مدیریت یادگیری است. مهم‌ترین سؤال این مرحله آن است که: آیا از نرم‌افزارهای وارداتی استفاده شود یا یک نظام داخلی و خانگی طراحی شود؟

۳. کتابخانه‌ها و منابع دیجیتال: اتصال و ارتباط نظام مدیریت یادگیری به منابع الکترونیکی عنصری اساسی در هر مرکز یادگیری الکترونیکی است. برای دستیابی به منابع و اشتراک گذاشتن آن‌ها، کتابخانه‌های مؤسسه‌ای و عمومی به توسعه نظام‌ها و پروتکل‌ها پرداخته‌اند. هم اکنون بسیاری از آن‌ها دروازه‌هایی الکترونیکی برای موجودی‌ها و دارایی‌هایشان دارند.

۴. خدمات یادگیرنده: در مراکز یادگیری الکترونیکی، همیشه بیشترین توجه صرف درس‌افزار و سخت‌افزار برای عرضه آموزش می‌شود. خدمات ارائه شده در این مراکز باید به گونه‌ای باشد که با ظهور گزینه‌های جدید و تغییر انتظارات و توقعات یادگیرندگان

سازگار باشد.

۵. پرتال کاربران: پرتال به کاربران اجازه می‌دهد از طریق امنی وارد شبکه شوند و به هر اطلاعاتی که علاقه‌مندند، دست یابند؛ مانند نظام اطلاعاتی یادگیرنده، نمره‌ها و ...

۶. ارزشیابی کیفی: مراکز یادگیری الکترونیکی باید طرحی برای ارزشیابی مستقل از تمام جنبه‌های نظام و به‌ویژه از میزان موفقیت در رسیدن به نتایج نهایی یادگیری داشته‌باشند.

۷. مدیریت تغییر: هر تلاش آموزشی معتبر در پاسخ‌گویی به دانش جدید، نیاز یادگیرندگان و بازار کار و ... به صورت پویا عمل می‌کند. مراکز یادگیری الکترونیکی نیز از این قاعده مستثنا نیستند.

۸. رهبری: مانند هر سازمان دیگر، تغییرات مؤثر در مراکز یادگیری الکترونیکی با رهبری آغاز می‌شوند.

۹. کنترل و نظارت: یک هیئت نظارتی مورد نیاز است تا مجموع موضوع‌های فوق را در ارتباط با مراکز یادگیری الکترونیکی نقد و بررسی کند.

۱۰. ارتباطات: هیئت نظارت باید فرایندی را ایجاد کند که از طریق آن تولیدات و ایده‌های مراکز یادگیری الکترونیکی به طور منظم از طریق روزنامه‌ها و دیگر رسانه‌ها در سطح داخلی و به‌وسیله مجله‌ها و سمینارها در سطح خارج منتشر شوند.

۱۱. پروژه‌های آزمایشی و ارزشیابی: یک بعد مهم تغییر، استفاده از پروژه‌های آزمایشی برای تولیدات جدید است. البته تأثیر چنین پروژه‌هایی باید قبل از اینکه تولیدات مزبور در سطح وسیع‌تری پذیرفته شوند، مورد ارزشیابی قرار گیرد (زارعی زوارکی و همکاران، ۱۳۸۸).